

Alle informatie gebundeld;

Handboek Accreditatie maakt nieuw stelsel inzichtelijk

Onlangs is het "Handboek Accreditatie" verschenen. Hobéon adviseurs Wilco Brussee, Ger Broers en Wienke Blomen, beschrijven in het handboek het stelsel van kwaliteitszorg in het Nederlands Hoger Onderwijs. Het handboek verschaft een heldere en overzichtelijke uiteenzetting van het nieuwe accreditatiestelsel.

Accreditatie -het keurmerk voor kwaliteit- heeft vergaande consequenties voor de instellingen in het hoger onderwijs. Zonder dit keurmerk worden opleidingen niet meer bekostigd, mogen zij geen erkende titels afgeven en wordt geen studiefinanciering aan de studenten uitgekeerd.

Het "Handboek Accreditatie" biedt alle informatie die nodig is voor de dagelijkse accreditatiepraktijk en maakt inzichtelijk wat de mogelijkheden zijn van het nieuwe stelsel. De gebruiker wordt bij de hand genomen om via

stappenplannen het beoogde doel -accreditatie- te bereiken en krijgt de mogelijkheid om de historie van de accreditatiewet na te gaan.

Brussee, Broers en Blomen zijn tijdens hun dagelijkse werkzaamheden nauw betrokken bij het proces van accreditatie. Hun deskundigheid bestrijkt zowel de feitelijke als de juridische aspecten van het nieuwe accreditatiestelsel.

Met het handboek hopen de auteurs dit stelsel toegankelijk te maken.

Het handboek is een uitgave van Elsevier in combinatie met Hobéon Brussee Onderwijsrecht.

De uitgave is de te bestellen via www.elsevieronderwijs.nl
T 0314-358358.

Hobeon
Certificering

Scheveningseweg 46
2517 KV Den Haag

T (070) 30 66 800
F (070) 30 66 870

I www.hobeon.nl
E info@hobeon.nl

Hobéon

Certificering

Speciale uitgave

Special van Hobéon Groep B.V.

Juni 2005

De aansluiting tussen HBO en beroepenveld:

Motto of mantra?

Door Wienke Blomen en Fred de Bruijn

Met een vaste regelmaat keert de aansluiting tussen Hoger Beroepsonderwijs en het beroepenveld terug op de agenda van Haagse beleidsmakers. Overheid en landelijke organisaties spreken dan hun bezorgdheid uit over de slechte aansluiting van het HBO op de ontwikkelingen in het beroepenveld. Nog onlangs liet de voormalige minister van OCW, Loek Hermans, momenteel voorzitter van MKB-Nederland, zich kritisch uit over die aansluiting.

De staatssecretaris van OCW, Mark Rutte, heeft in de wetgevingsnotitie 'Naar een nieuwe wet op het hoger onderwijs en onderzoek' dit vraagstuk op de politieke agenda geplaatst. Hij denkt daarbij aan een betere vorm van horizontale verantwoording van de hogescholen aan het (regionale) bedrijfsleven.

Tevens overweegt hij een aanscherping van de accreditatiekaders met eisen aan de wijze waarop de afstemming met het beroepenveld plaatsvindt.

Beoordelingspunten

Bij de accreditatie en zeker de wijze waarop Hobéon de accreditatiekaders hanteert, is

de aansluiting van het HBO op het beroepenveld een essentieel item. Primair wordt daarbij

gekeken of de opleiding voldoende aansluit op het beroepsprofiel en de

'De aansluiting van het HBO op het beroepenveld lijkt niet zo'n groot probleem als wordt gesuggereerd.'

opleidingscompetenties die met het beroepenveld zijn

De Hobéon Groep is vanaf haar oprichting begin jaren '90 actief op het gebied van de wisselwerking tussen Hoger Beroepsonderwijs en arbeidsmarkt.

Het adviesbureau voert al vele jaren arbeidsmarktonderzoek uit, ontwikkelt nieuwe concepten voor opleiding en scholing en leidt grootschalige innovatieprogramma's tussen onderwijsinstellingen, bedrijven en andere organisaties.

Hobéon Certificering

beoordeelt HBO-opleidingen in het kader van de accreditatie. In dit artikel gaan wij in op de relatie tussen HBO-opleidingen en het werkveld zoals wij die waarnemen.

Wienke Blomen

overeengekomen.

Vervolg pagina 2

Daarnaast beoordeelt Hobéon onder meer:

- de wijze waarop de afstemming tussen de opleiding en het eigen (vaak regionale) werkveld geregeld is;
- de betrokkenheid van het beroepenveld bij de beoordeling van de praktijkcomponent in de opleiding en bij de beoordeling van afstudeerprojecten;
- de beoordeling van de kwaliteit van stageplaatsen, van duale werkplekken en van de werksetting waarin deeltijdstudenten werkzaam zijn;
- de betrokkenheid van docenten bij actuele ontwikkelingen in het werkveld onder meer door deeltijdfuncties in de beroepspraktijk, deelname aan beroepsorganisaties, docentenstages, e.d.;
- de wijze waarop de praktijk door het bedrijfsleven binnen het onderwijs wordt gebracht,

(anders dan via stages en afstudeerprojecten) onder meer door middel van projecten die aan de beroepspraktijk zijn ontleend, dan wel in opdracht van externe partijen worden uitgevoerd;

- de rol van lectoraten en kenniskringen in het volgen van actuele ontwikkelingen, maar met name in de verwerking daarvan voor de innovatie van het beroepsonderwijs.

De beoordeling van dit alles vindt plaats door externe deskundigen, afkomstig uit het beroepenveld. Zij beoordelen vooral de wijze waarop de aansluiting is geborgd en in hoeverre de opleiding mensen opleidt overeenkomstig de behoefte van het beroepenveld.

De externe auditoren werken hierbij samen met auditoren van

Hobéon die een jarenlange ervaring hebben met adviestrajecten over die aansluiting tussen onderwijs en beroepenveld.

Beeld

Wij kunnen nu terugkijken op de accreditietrajecten die in 2004 zijn uitgevoerd en waarbij Hobéon circa zestig opleidingen heeft beoordeeld. Dat zijn onder meer technische opleidingen, informatica-opleidingen en sociaal-agogische opleidingen.

Het beeld dat hieruit ontstaat, is aanzienlijk genuanceerder dan bijvoorbeeld door MKB-Nederland wordt geschetst.

Bijna alle opleidingen richten zich op landelijke beroepsprofielen en op de daarvan afgeleide opleidingscompetenties die recent geactualiseerd zijn in

overleg met beroepsverenigingen en/of branche-organisaties.

Bijna alle opleidingen voeren overleg met het (regionale) werkveld. Dit overleg heeft betrekking op het praktijkrelevant maken van de opleiding, de inzet van (gast-) docenten, de hoofdlijnen van de onderwijsprogramma's en de vormgeving van afstudeerrichtingen en specialisaties.

De opleidingen vertonen een wisselend beeld als het gaat om de mate waarin de eigen docenten recente ervaring hebben in het bedrijfsleven en/of daarin part-time werkzaam zijn.

Enkele kleinere opleidingen, bijvoorbeeld in de sector Techniek, kennen een verouderend personeelsbestand. In die situatie is recente praktijkervaring niet vanzelfsprekend.

'Hogescholen kunnen zich nog verbeteren als het gaat om het oppakken van strategische ontwikkelingen.'

Fred de Bruijn

Dat probleem wordt veelal onderkend en leidt tot aanvullende maatregelen, zoals verhoogde inzet van gastdocenten.

Bij andere HBO-opleidingen is overigens vaak sprake van een hoog percentage aan docenten dat ook in de praktijk werkzaam is.

Met de geleidelijke opkomst van het competentiegericht onderwijs, wordt ook steeds meer aandacht besteed aan de beoordeling van de relevantie van de werksetting van de student in deeltijd- en duaal onderwijs en aan het ontwikkelen van een EVC-instrumentarium. (EVC: Erkenning eerder verworven competenties)

Er ontstaat een veelheid aan instrumenten voor de versterking van de relatie met het beroepenveld. Soms is daarbij sprake van een co-makership relatie tussen een aantal bedrijven en een hogeschool of opleiding. De traditionele beroepenveld-commissie blijkt niet altijd adequaat te werken. Andere vormen van netwerken tussen hogeschool en beroepenveld komen daar soms voor in de plaats en lijken effectiever te zijn. Er ontstaan dan frequentere contacten met een directere vertalingen van nieuwe ontwikkelingen in het bedrijfsleven naar het HBO. Borging van deze interactie is nog

wel een belangrijk punt van verbetering.

Kijken we naar de oogst van een jaar accreditatie-onderzoek, dan lijkt de aansluiting van het HBO op het beroepenveld niet zo'n groot probleem als door landelijke

beleidsmakers wordt gesuggereerd.

Hogescholen besteden door de bank genomen veel aandacht aan het uitbreiden van werk-relaties met het beroepenveld. Uit dat beroepenveld komen positieve reacties.

Dit beeld is voor ons geen verrassing, maar veeleer een bevestiging van onze ervaringen in ons adviesbedrijf.

Zeker in een situatie waarin er geen al te turbulente ontwikkelingen in het werkveld zijn, hebben hogescholen goed zicht op de situatie in het werkveld.

Via de mechanismen die we hierboven al hebben genoemd, komt die informatie de hogeschool binnen en vinden waar nodig aanpassingen plaats op de werkvloer van de opleiding.

'Er ontstaat een veelheid aan instrumenten voor de versterking van de relatie met het beroepenveld.'

Conclusie

Is alles dan oké? Dat willen we niet beweren. Er liggen zeker uitdagingen die de hogescholen serieus moeten nemen. Maar dat is iets anders dan de huidige situatie te problematiseren!

Onze conclusie is dat hogescholen door de bank genomen goed aansluiten op de status quo in het werkveld, maar dat zij zich zelf nog verder moeten verbeteren daar waar het gaat om het oppakken van meer strategische ontwikkelingen. Dat vereist - met excuses voor de modieuze termen - kennismanagement (delen en interpreteren van kennis van de afzonderlijke medewerkers) en relatiemanagement met externe partners. Afstemming met het beroepenveld die louter in het teken staat van externe verantwoording kan dan de dood in de pot zijn. Een verplicht nummer om met zo weinig mogelijk inspanning de accreditatie te verwerven en overige sores buiten de deur te houden.

Het stellen van eisen aan de wijze van afstemming met het beroepenveld, zoals de staatssecretaris nu in zijn wetgevingsnotitie voorstelt, kent dan ook risico's. Voorkomen moet worden dat vooral formele overlegstructuren worden ingesteld die nog meer bureaucratie met zich meebrengen en een daadwerkelijke afstemming tussen opleidingen en werkveld eerder in de weg staan dan bevorderen.

Met betrekking tot diezelfde wetgevingsnotitie lijkt het ons terecht dat de nu veelal verticale verantwoording van de instellingen aan de overheid meer gekanteld wordt naar een horizontale en ontwikkelingsgerichte relatie tussen opleidingen en het beroepenveld. Opleidingen moeten kunnen aantonen dat deze horizontale relatie daadwerkelijk is vormgegeven en aantoonbaar een borging én verbetering oplevert van de aansluiting op het beroepenveld.

Die eis wordt overigens ook nu al in de aanpak van Hobeon Certificering gesteld. Op deze wijze is de aansluiting tussen HBO en beroepenveld geen mantra maar een inspirerend en zich voortdurend vernieuwend motto.

‘Het HBO komt naar buiten’

Door Willem G. van Raaijen

Hobéon Certificering heeft in zijn eerste jaar als Visiterende en Beoordelende Instantie een 60-tal opleidingen gevisiteerd en beoordeeld. Bij grote en kleine, ‘bekostigde’ en ‘aangewezen’ (particuliere) instellingen van hoger onderwijs. In dit artikel blikken wij terug op een jaar, leerrijk voor alle partijen: de opleidingen als object van beoordeling, Hobéon Certificering als beoordelaar en de NVAO, die de kaders heeft vastgesteld en uiteindelijk de beslissing neemt een opleiding al dan niet te accrediten. Met deze terugblik willen wij een beeld schetsen van het ontwikkelingsstadium waarin het HBO zich nu bevindt. Ook gaan we in op de belangrijkste verbeterpunten die wij tijdens de audits hebben gesignaleerd.

Hobéon heeft zijn audits niet alleen op opleidingsniveau uitgevoerd, maar ook op hogeschool- of facultair niveau. Op hogeschool niveau werden College van Bestuur, de centrale diensten, het post-HBO- en de masterafdelingen doorgelicht, terwijl op facultair niveau het faculteitsmanagement, de afdelingsdirecties en de facultaire diensten object van onderzoek waren. Lectoraten en kenniskringen kwamen op één van deze twee niveaus ook aan de orde. Deze audits vormen een onderdeel van de Hobéon-aanpak waarbij op een zo hoog mogelijk aggregatieniveau wordt ingestoken om daarna te toetsen of het centrale en/of facultaire beleid op opleidingsniveau geoperationaliseerd is.

Bevindingen, een dwarsdoorsnede.

Laten we elk van de zes onderwerpen eens nader beschouwen.

1. Doelstelling

Doelstellingen zijn niet zelden (erg) ambitieus, terwijl de opleidingspraktijk weerbarstig blijkt. Het valt niet altijd mee om voorgenomen doelstellingen ook daadwerkelijk te realiseren. Bovendien speelt vrijwel overal de discussie over de wenselijke verhouding tussen het landelijke profiel en de ‘locale’ invulling door de opleiding.

De opleidingsdoelstellingen komen niet altijd tot stand na formeel overleg met het werkveld en er bestaat dan ook een veelheid aan (informele) interacties om de aansluiting met het werkveld te borgen.

Het aspect ‘internationalisering’ krijgt vaak een invulling ‘van binnen naar buiten’: studenten bezoeken verwante opleidingen in het buitenland. De ‘van buiten naar binnen’-invulling komt

Het kader

De beoordeling door onze auditteams, met telkens één of meer domeindeskundigen, is gericht op de zes onderwerpen zoals vastgelegd in het NVAO-Accreditatiekader: doelstelling, programma, personeel, voorzieningen, kwaliteitszorg en resultaten. Elk onderwerp kent een aantal facetten die ook in het NVAO-kader zijn opgenomen. In een enkel geval werd bovendien een optioneel zevende onderwerp beoordeeld, het zogeheten ‘Bijzonder Kenmerk’: een specifiek en uniek kenmerk waardoor een opleiding zich onderscheidt van andere opleidingen binnen dezelfde sector.

meestal neer op incidentele gastcolleges. Van een structurele en geborgde internationale invloed, bijvoorbeeld op de ontwikkeling van het curriculum, is maar zelden sprake.

2. Programma

Hier zien we een grote dynamiek: er wordt gebouwd aan competentiegerichte curricula. Het maken van (realistische) beroepsproducten krijgt steeds meer nadruk en het projectmatig werken wordt een normale werkvorm. In dit verband is ons gebleken dat het NVAO-kader 'kraakt' omdat dat nog te zeer uitgaat van min of meer traditioneel onderwijs.

Ook op programmaniveau geldt, dat de planvorming vaak verder is dan de realiteit; meer dan eens is er een duidelijke discrepantie tussen de tekentafel van het management en de uitvoeringsmogelijkheden in de alledaagse praktijk. Zo houdt bijvoorbeeld de deskundigheidsbevordering van docenten geen gelijke tred met de eisen die de nieuwe curricula stellen. Een ander gevolg van de dynamiek is dat oude en nieuwe programma's door elkaar heen lopen.

Een markante observatie betreft de beoordeling en toetsing in de kleine opleidingen: nog te vaak is er sprake van 'eenmansfracties': de docent die zijn eigen tentamens maakt, zelf de normering vaststelt en zelf tentamens corrigeert zonder enige inbreng van, of

toetsing door een collega, laat staan dat het werkveld er enige invloed op kan uitoefenen.

Bij de instroom zien we dat een structureel gebruik van EVC (Erkenning van elders Verworven Competenties) slechts beperkt voorkomt. Er is nog maar weinig maatwerk dat leidt tot individuele trajecten.

3. Personeel

Vooraf bij de kleine (technische) opleidingen zien we opvallend vaak een gemiddelde leeftijd van boven de vijftig jaar. Juist hier, waar de vaak zo noodzakelijke specialisten in handen zijn van slechts een paar docenten, kan de continuïteit van de kwaliteit in gevaar komen.

Wat betreft de relatie met het beroepenveld zien we een verschil tussen 'bekostigde' en 'aangewezen' opleidingen: daar waar het reguliere onderwijs die relatie met het beroepenveld niet altijd goed heeft geregeld en te weinig in het programma gebruikt, is dat in de particuliere hoek meestal beter op orde. Daartegenover zijn docenten van de 'aangewezen' opleidingen theoretisch niet altijd even sterk. In het algemeen kan gesteld worden, dat kennisdeling in docententeams nog tegenvalt en dat de scholing van docenten/

personeel vaak beperkt is. Functioneringsgesprekken vinden nog niet altijd structureel plaats.

4. Voorzieningen

Ook bij dit onderwerp komen we grote verschillen tegen tussen 'bekostigd' en 'aangewezen' onderwijs. 'Bekostigd' is doorgaans state-of-the-art met uitgebreide mediatheken, met een grote diversiteit aan tijdschriftabonnementen en met mogelijkheden voor draadloos internet/intranet. Bij de 'aangewezen' opleidingen zien we vooral 'basic' voorzieningen die er overigens wel verzorgd uitzien. Hier treffen we dan ook geen technische en paramedische opleidingen aan waarvoor immers dure, voorzieningen noodzakelijk zijn.

De eerder gememoreerde constatering, dat planvorming en uitvoering niet altijd parallel lopen, komt bij 'voorzieningen' ook fysiek tot uiting: de gebouwde (leer)omgeving is nog niet altijd goed afgestemd op de vernieuwde 'didactische' leeromgeving. Opvallend is ook dat de studiebegeleiding sterk afhankelijk is van de opleidingsvariant en de omvang van die variant. Grosso

modo wordt de studiebegeleiding bij de voltijdvarianten structureel aangepakt, terwijl deeltijd en duaal eerder het 'piepsysteem' toepassen: de student die vraagt, krijgt begeleiding. Kijken we naar de omvang, dan geldt: hoe kleiner, hoe meer ad hoc. Hoe groter, hoe meer gestructureerd. Aardig in dit verband is om op te merken, dat in de beleving van de studenten de begeleiding bij kleinere opleidingen, hoe ongestructureerd ook, altijd 'persoonlijk' is en dus positief scoort.

De kwaliteit van de voorlichting aan de studenten verschilt aanzienlijk, zelfs binnen faculteiten of afdelingen van één hogeschool. Hier hebben we het hele palet aan mogelijkheden gezien: van prikbord tot geavanceerde digitale systemen tot en met SMS-service op mobiele telefoons.

5. Kwaliteitszorg

Hier komt een duidelijk verschil tussen 'bekostigd' en 'aangewezen' naar voren. In het 'bekostigde' onderwijs maakt het denken over kwaliteit minder deel uit van de dagelijkse routine dan in het particuliere onderwijs. Ook is bij 'bekostigd' de cyclus niet altijd rond omdat er geen terugkoppeling van resultaten of ingezette verbeteracties plaatsvindt naar de stakeholders. Verbeteracties worden

'In het algemeen kan gesteld worden dat kennisdeling in docententeams nog tegenvalt.'

'De kwaliteit van de voorlichting aan de studenten verschilt aanzienlijk.'

Willem van Raaijen in overleg met Wienke Blomen

gemonitord, maar het zou systematischer moeten gebeuren en met meer samenhang.

'Bekostigde' opleidingen hebben niet altijd een totaaloverzicht op de uitkomsten van evaluaties. Ook het alumnibeleid staat nog in de kinderschoenen.

Het beroepenveld is soms

onvoldoende betrokken bij de interne kwaliteitszorg.

In het 'aangewezen' onderwijs is de cyclus in de regel goed verzorgd.

Er vindt meestal wel een terugkoppeling plaats van evaluatieresultaten en ingezette verbeteracties.

Het totaaloverzicht op de uitkomsten van de evaluaties wordt inderdaad door het management gebruikt als sturingsinstrument. Het beroepenveld en de alumni worden actief betrokken bij de kwaliteitszorg.

6. Resultaten

Voor dit onderwerp geldt, dat er vaak onvoldoende zicht is op het gerealiseerd niveau t.o.v. de streefcijfers. Analyses zijn matig en cijfers niet altijd up-to-date. Voor onderscheiden opleidingsvarianten/doelgroepen zijn er vaak geen specifieke streefcijfers. Bij de deeltijdopleidingen valt op, dat zij het niet behalen van de

streefcijfers of een laag rendement relateren aan de werk- en/of de privésituatie van hun studenten.

Benchmarken gebeurt vooralsnog weinig.

Wat verder opvalt, is een verschil tussen 'bekostigd' en 'aangewezen' voor wat betreft de

propedeuse: bij 'bekostigd' wordt de propedeuse mede ingezet als selectiemiddel, vaak resulterend in een relatief hoge uitval in het eerste jaar, terwijl de propedeuse bij 'aangewezen' eerder een bindmiddel is met een gemiddeld veel lagere uitval in het eerste jaar en een hogere uitval in het tweede en derde jaar.

'Wat verder opvalt, is een verschil tussen 'bekostigd' en 'aangewezen' voor wat betreft de propedeuse.'

Ontwikkelingsstadium HBO en tekortkomingen/verbeterpunten

De hoofdvragen in deze korte schets waren 'In welk ontwikkelingsstadium is het HBO nu?' en 'Wat zijn de belangrijkste verbeterpunten?'

We zien dat er hard gewerkt wordt aan competentiegerichte curricula. Projectmatig werken wordt alom ingevoerd. Studenten moeten beroepsopdrachten uitvoeren en professionele producten maken.

Dat maakt de opleidingsprogramma's beroepsgeoriënteerd en daardoor aantrekkelijk voor studenten. Opleidingen bouwen aan 'brede bachelors', al of niet ter voorbereiding op universitaire master opleidingen. Invoering van majors/minors vindt plaats, ook buiten de eigen instelling. Kortom: het HBO kenmerkt zich door een grote dynamiek.

Er zijn evenwel nog een aantal zaken die verbeterd moeten worden:

- (I) borging effectieve relatie met werkveld en alumni,
- (II) verbreding netwerk naar buitenland,
- (III) scholing docenten en onderlinge kennisdeling,
- (IV) beoordeling en toetsing van competenties,
- (V) erkenning van elders verworven competenties,
- (VI) ontwikkeling leerlijn MBO-HBO-WO,
- (VII) kwaliteitscyclus en de inbedding ervan in de professionele routine,
- (VIII) afstemming fysieke leeromgeving en programma
- (IX) studierendement-analyse.

De aanpak van Hobeon is niet alleen gericht op de accreditatie van een opleiding, maar ook op het in kaart brengen van te verbeteren aspecten, opdat uiteindelijk de kwaliteit van die opleiding zal toenemen.

Met het signaleren van de tekortkomingen beogen wij het HBO, dat deugt, te stimuleren nog deugender te worden.

Wij hebben daar vertrouwen in want: 'het HBO komt naar buiten!'

Onlangs heeft een auditteam namens de Stichting Keurmerk Dualisering een audit uitgevoerd bij de duale HBO opleiding Food & Business van de Hogeschool Zuyd in Sittard. Het team heeft vastgesteld, dat de opleiding voldoet aan de kwaliteitscriteria van de Stichting en dat zij het Keurmerk Duaal verdient. Het certificaat zal binnenkort aan de opleiding worden uitgereikt.

Leren in combinatie met een baan;

Keurmerk Duaal voor Food & Business Hogeschool Zuyd

Door Hans Stoltenborg

Naast voltijd- en deeltijdopleidingen kent het Hoger Beroepsonderwijs sinds een aantal jaren de duale opleiding. Dit betekent leren in combinatie met een baan. Werk en studie vullen elkaar aan en een deel van de studiepunten wordt in de werksituatie behaald. Voor de kwaliteit van een duale opleiding is het van belang dat er goede afspraken zijn tussen de school en de werkgever over wat de student op de werkplek moet leren. Ook over andere aspecten zoals de begeleiding en de beoordeling van de student moeten beide het eens zijn. De onafhankelijke Stichting Keurmerk Dualisering (SKD) is opgericht om te beoordelen, of scholen hier goed mee omgaan. De SKD geeft een keurmerk uit, dat de kwaliteit van duale opleidingen vaststelt en dat naar buiten toe duidelijk maakt dat de opleiding voldoet aan vooraf opgestelde eisen. Die eisen zijn te

zien als een specifiek op de dualiseringsaspecten toegesneden uitwerking van de opleidingskwaliteit en zij sluiten aan op de kwaliteitscriteria van de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO).

Na een zogeheten initiële audit wordt het Keurmerk Duaal afgegeven voor de periode van drie jaar. Eenmaal per jaar vindt een tussentijdse controle plaats.

De opleiding Food & Business van de Hogeschool Zuyd voert de vierjarige duale opleiding uit in nauwe samenwerking met Albert Heijn (AH). De studenten werken in een aantal AH-filialen in de regio Zuid en worden opgeleid tot verkoopmanager. Tegelijk met de duale HBO-opleiding doorloopt de student een intern opleidingstraject. Studenten verwerven zowel de competenties van de HBO-opleiding als die van de AH-verkoopmanager. Door middel van een uitgebreide documentenanalyse en gesprekken met betrokkenen bij

de opleiding en op de werkplek, heeft het auditteam vastgesteld dat deze duale opleiding voldoet aan de criteria van de SKD. Deze criteria hebben betrekking op de strategische en operationele planning, de uitvoering en controle van de duale aspecten van de opleiding en op de leereffecten die optreden naar aanleiding van evaluaties. De basis van deze werkwijze is de Plan-Do-Check-Act (PDCA) cyclus, die ook centraal staat bij de accreditatie volgens de NVAO systematiek.

Duale varianten van opleidingen vormen een belangrijk onderdeel van het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs. Met name binnen het Hoger Beroepsonderwijs is het aantal duale opleidingen intussen aanzienlijk.

Het Keurmerk Duaal wordt uitgegeven door de Stichting Keurmerk Dualisering.

Hobéon Certificering treedt op als uitvoerend bureau.

Colofon

Hobéon Groep

Adviseurs

Ger Broers, Fred de Bruijn,
Wilco Brussee, Jacoline Houtman,
Conny Ouwerkerk,
Willem van Raaijen, Robert Stapert,
Martijn in 't Veld, Hans Stoltenborg,
Arjo van Trigt, Robbert Visscher.

Directie

Wienke Blomen
Rob van der Hoorn.

Secretariaat en financiële administratie

Mirjam Dijkman, Corrie Herben,
Jacoline Houtman, Sylvia Jansen.

Speciale uitgave

Voor meer informatie of extra exemplaren van de nieuwsbrief en speciale uitgaves kunt u contact opnemen met het redactie-secretariaat.

Redactiesecretariaat

Mirjam Dijkman,
tel. 070-3066800,
e-mail: m.dijkman@hobeon.nl

Redactie

Van der Ros TekstAdvies,
tel. 075-8800355,
e-mail: tekstadvies@wanadoo.nl

Vormgeving

Windkracht 10 Mediamakers,
Rijpwetering